

Heroin som medicin

Under lång tid var underhållsbehandling med metadon en omdebatterad och ifrågasatt behandlingsform i vårt land. Men under årens lopp har forskningen levererat allt fler studier med bevis för behandlingens effektivitet, bland annat i form av minskad dödlighet, förbättrad hälsa och social situation, minskad konsumtion av illegala droger och minskad kriminalitet. I själva verket är metadonbehandling (och behandling med det likartade preparatet Subutex) i kombination med psykosocialt stöd den behandlingsform som har bäst evidensläge när det gäller opiatmissbruk. Idag är det få som förnekar nyttan med behandlingen och socialstyrelsen anger evidensnivån som hög i sina riktlinjer för missbruksbehandling.

Men samtidigt som forskningen visar på goda effekter för en majoritet av dem som deltar i programmen finns det en mindre andel som inte har någon större nytta av behandlingen. De fortsätter med ett kraftigt sidomissbruk av illegala droger, är ofta svårt nergångna med dålig hälsosituation och karakteriseras ibland som behandlingsresistenta.

Det är vanligt att de avbryter eller straffar sig ut ur metadon- och Subutexprogrammen, inte minst i vårt land. I några länder, till exempel Storbritannien, Tyskland och Holland, har man prövat att behandla dem med läkarordinerat heroin på särskilda kliniker. I vårt grannland Danmark har nyligen en sådan verksamhet startat.

I denna tidning får vi följa Winnie, som är en av de första patienterna på den nyinrättade heroinkliniken Valmuen (Vallmon) i Köpenhamn. Un-

der övervakning iniicerar hon farmakologiskt rent heroin två gånger om dagen. Detta kombineras med ett omfattande medicinskt och psykosocialt stöd. Man räknar med att cirka 400 personer kommer att få ta del av den danska heroinbehandlingen. Forskare kommer att följa den och en utvärderings ska ske inom två år.

Legalt förskrivet heroin till missbrukare är en fråga som, utöver de rent medicinska och hälsomässiga aspekterna, har både etiska, ideologiska och politiska dimensioner. Det handlar ju om skademinskning (harm reduction), något som ofta anses stå i motsatsställning till målsättningen om det narkotikafria samhället. Det primära målet med heroinbehandling är inte heller drogfrihet, utan istället att förbättra hälsoläget och den sociala situationen samt minska dödligheten och kriminaliteten för en mindre grupp mer eller mindre utslagna missbrukare.

När ämnet någon gång diskuteras här i Sverige, så handlar det oftare om ideologi och värderingar än om var forskningen står. Men det finns faktiskt en del forskning kring heroinstödd behandling. I Storbritannien pågår den så kallade RIOTT-studien. Det är den första större brittiska studie som jämför heroin- respektive metadonbehandling för svårt nergångna och svårbehandlade opiatmissbrukare. Enligt vad som hittills framkommit uppvisar behandlingen med heroin fördelar framför metadon för denna särskilt utsatta patientgrupp. Flera studier av äldre datum, publicerade i vetenskapliga tidskrifter, visar också positiva resultat. Samtidigt finns anledning att anta att resultaten i hög utsträckning kan till-

skrivas en intensifierad psykosocial insats inom ramen för den strukturerade behandling det rör sig om, och inte på heroinets effekter i sig. Att man lyckas nå och hålla kvar en grupp i behandling, som annars är svår att få kontakt med, är förmodligen en viktig framgångsfaktor.

De positiva resultaten måste också vägas mot de nackdelar heroinet har som farmakologisk substans. Riskerna för överdoser är betydligt större än för metadon. Heroinets korta omsättningstid innebär att det måste tillföras minst två gånger om dagen. Som det danska exemplet visar utesluter det därmed de allra svåraste fallen, som inte klarar av att infinna sig på kliniken på bestämda tider. Liknande erfarenheter har man även från andra länder. De allra mest nergångna missbrukarna, med samtidig psykisk sjukdom, finns ofta inte med i behandlingsgrupperna.

Staffan Hasselgren
redaktör

